

NIEUWSBRIEF INSECTENPROJECT NVWA – NUMMER 3 – JUNI 2012

Beste insectenliefhebbers,

De junimaand laat zich niet van de beste kant zien. Regelmatig waait het hard, is het aan de frisse kant, en valt er ook nog eens een boel regen. Dat is niet bepaald bevorderlijk voor het waarnemen van libellen, en al helemaal niet voor vlinders. Het is daarom ook wat rustig; maar niet voor lang, want ook vlinders gaan zachtjesaan weer aardig vliegen.

DAGVLINDERS

De meest geziene vlinder op dit moment is de **Kleine vos**. De eerste generatie vloog van maart tot april in grote aantallen, en zoals te merken is in het veld zijn veel rupsen van die generatie nu uitgekomen. Verse Kleine vossen worden overal gemeld. Let eens op de bloeiende Echte Valeriaan, daar komen ze graag op af. Soms worden er wel meer dan dertig bij elkaar gezien, getuige een waarneming van Gors Landhoeve. Het lijkt er sterk op dat dit jaar vrij slecht is voor blauwtjes. Van de eerste generatie **Icarusblauwtjes**, die nu ongeveer een maand vliegt, zijn er in 21 gebieden waarnemingen gedaan (47 ex.). Rond deze tijd in 2009 en 2010 waren Icarusblauwtjes stukken talrijker, al is dat niet zichtbaar op waarneming.nl. Er werden toen nog weinig dagvlinder-waarnemingen ingevoerd. Juli en augustus zijn in de regel de betere maanden voor Icarusblauwtjes, dus hopelijk trekt het beeld nog wat bij, en worden ze de komende tijd vaker gemeld. Let dan ook goed op de sterk gelijkende soort, het **Bruin blauwtje**. De traditionele vlinderdip in juni bleek ook dit jaar vrij uitgesproken. Daarom is er uit deze maand verder weinig vlindernieuws te melden. Maar let op, als het goed is gaat alles weer vliegen de komende tijd. Als het weer een beetje meewerkt, tenminste.

Icarusblauwtjes zijn tot nu toe nog behoorlijk schaars dit jaar. Foto Anthonie Stip.

NIEUWSBRIEF INSECTENPROJECT NVWA – NUMMER 3 – JUNI 2012

LIBELLEN

Libellen kunnen wat beter tegen regen; het zijn bij uitstek insecten die gebonden zijn aan water.

Tussen de buien door kon je de afgelopen weken daarom prima libellen zien. Een tweede populatie **Tengere grasjuffers** werd ontdekt bij Hardinxveld langs de Schapendrift. Het terrein is vergelijkbaar met polder Nieuwland, met uitzondering van de broedende vogels: je kunt deze mooie juffersoort daarom hier prima bekijken. De **Zwervende heidelibellen** werden gezien tijdens de speciale excursie daarvoor op 16 juni. Een tiental deelnemers heeft deze prachtige soort, en een aantal andere libellensoorten, mooi kunnen bekijken. Deze unieke gelegenheid om het anders gesloten gebied te betreden, werd mede mogelijk gemaakt door de beheerders van Staatsbosbeheer, waarvoor ook vanaf deze plaats dank.

De **Viervlek** is de laatste weken veelvuldig gezien. Een blik op de kaart op waarneming.nl leert dat er dit jaar in 48 kilometerhokken in totaal 346 exemplaren zijn gezien, tot en met 26 juni. Een kleine kanttekening bij de interpretatie van deze gegevens moet wel worden gegeven: het blijkt dat alleen het maximumaantal van een waarneming in een kilometerhok wordt meegenomen in de berekening van het bovengenoemd aantal exemplaren. Het daadwerkelijke aantal waargenomen Viervlekken ligt daarom nog hoger. Een effect van toegenomen aandacht voor het invoeren van libellenwaarnemingen ligt als waarschijnlijke verklaring achter dit prachtige resultaat. Vergeleken met eerdere jaren is zowel het aantal kilometerhokken waaruit waarnemingen komen, als het aantal exemplaren veel hoger (2011: 13 gebieden, 85 exemplaren; 2010: 9 gebieden, 83 exemplaren). Het hoogste aantal exemplaren werd dit jaar gemeld in een klein stukje van het Kraaienbos. Het ging daar om 88 individuen, geteld tijdens een telling. Van de Viervlek is de vliegtijd nu over zijn hoogtepunt heen, maar tot in augustus kunnen exemplaren worden gezien.

De Viervlek is in de Alblasserwaard zeer algemeen. Foto Anthonie Stip.

NIEUWSBRIEF INSECTENPROJECT NVWA – NUMMER 3 – JUNI 2012

Een echte meilibel is de **Glassnijder**. Aan het einde van de maand juni is de vliegtijd van deze soort zo goed als voorbij. Een handvol exemplaren wordt nog in juli gemeld, maar dat zijn uitzonderingen. Daarom is het tijd om de balans van deze fraaie, algemene libellensoort eens op te maken. In 2012 werd in maar liefst 50 kilometerhokken een glassnijderwaarneming ingevoerd (tot en met 26 juni). Het ging daarbij om een aantal van 125 exemplaren. Daarmee is de Glassnijder minder talrijk dan bijvoorbeeld de Viervlek, maar nog steeds algemeen. Wat opvalt is dat de meeste gebieden lage aantallen Glassnijders herbergen. Wellicht komt dat doordat de eieren/larven van Glassnijders twee tot drie winters in het water leven, en pas daarna uitsluipen. De kans om het loodje te leggen, is door deze overlevingsstrategie een stuk groter dan wanneer maar één winter in het larvenstadium wordt overbrugd. Andere glazenmakers kruipen na één tot twee winters uit het water en worden dan een adulte libel. In 2011 werd slechts in 18 kilometerhokken een waarneming van Glassnijder ingevoerd (77 exemplaren), en in 2010 was dat met 11 kilometerhokken (24 exemplaren) nog minder. Wel ligt het zwaartepunt van de kilometerhokken nog op de westelijke Ablasserwaard, iets waar wellicht in de loop der tijd nog verandering in komt.

Een soort waar de Ablasserwaard zowel internationaal als nationaal een stevig deel van de populatie herbergt, is de **Vroege glazenmaker**. In Zuid- en Oost-Nederland is de Vroege glazenmaker niet erg talrijk. In de Ablasserwaard juist wel: het is qua aantallen een van de talrijkste glazenmakers, zo niet de talrijkste. Met zijn prachtige bruine achterlijf en groene ogen is het ook een mooie verschijning. Dankzij het trouw invoeren van vele waarnemers hebben we nu een goed beeld van de verspreiding van deze fraaie libellensoort. In 2012 werd in maar liefst 64 kilometerhokken een Vroege glazenmaker gezien (tot en met 26 juni), met 270 exemplaren in totaal. Het oosten van Gorinchem heeft de primeur voor het hoogste aantal bij elkaar in een kilometerhok: 34 stuks. De vergelijking met andere jaren laat uiteraard een waarnemerseffect zien: in 2011 werd in 31 kilometerhokken een Vroege glazenmaker gemeld (191 exemplaren) en in 2010 was dat het geval in 15 kilometerhokken (73 exemplaren). In het midden en oosten van de Ablasserwaard zijn nog best wat kilometerhokken verstoken van Vroege glazenmakers, waar ze ongetwijfeld wel zitten. Wie gaat er de komende tijd voor zorgen dat de witte vlekken op de verspreidingskaart ook hier gevuld worden? De Vroege glazenmaker vliegt tot zeker eind augustus, in de hele maand juli nog in hoge aantallen. De ultieme kans om in deze zomervakantie eens flink libellen te kijken en tellen, als het weer meezit!

De laatste libellensoort die we hier bespreken is de **Platbuik**. Een gedrongen en stevige libel, die in de laatste decennia bij ons zeldzaam was, maar algemener aan het worden is. Talrijk is de Platbuik nog steeds niet, maar hij heeft inmiddels ruimschoots vaste voet op Ablasserwaardse bodem gezet. In 2012 werd tot en met 26 juni in 36 kilometerhokken in totaal 68 exemplaren gezien. Koploper was wederom Gorinchem-Oost met een maximum van tien exemplaren tijdens een telling. Opvallend is dat de Platbuik vrijwel ontbreekt in het midden van de Ablasserwaard, en in het noordoostelijk deel van de regio in slechts vier gebieden wordt gemeld. Ontbreken Platbuiken daar werkelijk, of valt er nog een slag te winnen hier? De vergelijking met eerdere jaren laat ook voor deze soort een positief beeld voor 2012 zien. In 2011 werd in 17 kilometerhokken een Platbuik gezien (54 exemplaren) en in 2010 was dat in 12 gebieden het geval (38 exemplaren). De Platbuik vliegt nog minstens tot september, zodat we nog enkele maanden de tijd hebben om de verspreidingskaart van de Ablasserwaard verder aan te vullen. Help jij ook mee?

Bezoek onze vernieuwde website www.nvwa.eu

Voer al je waarnemingen in op het Natuurportaal www.waarneming.nl of bekijk ze via alblas.waarneming.nl

NIEUWSBRIEF INSECTENPROJECT NVWA – NUMMER 3 – JUNI 2012

Qua leuke soorten is tenslotte de **Rivierrombout** bij Nieuw-Lekkerland nog het vermelden waard. Onzekere waarnemingen van deze soort werden ook gedaan in de omgeving van Gorinchem. Deze forse, maar lastig waar te nemen soort komt uitsluitend langs de rivieren voor, en dan ook nog eens in lage aantallen. Hun vliegerige gedrag en de neiging om vooral vlak boven de rivier te vliegen, zorgt ervoor dat ze niet makkelijk zijn waar te nemen.

De komende weken gaan de verschillende soorten **heidelibellen** vliegen. Ook **Blauwe glazenmaker** en **Bruine glazenmaker** kun je verwachten. En verder blijven andere libellen gewoon doorvliegen, dus houd de ogen open, en blijf vooral invoeren. We waarderen de geweldige respons enorm! Zorg dat je gebiedje(s) de komende weken weer geteld worden. Als je drie tellingen per jaar doet, heb je nog tot eind juli de tijd voor de tweede complete telling. De derde telling vindt dan plaats in augustus/september. Tel je twee keer dit jaar, dan kun je de tweede telling vanaf heden uitvoeren tot in september, maar doe dat bij voorkeur eind juli/begin augustus. Op die manier pak je wat meer soorten mee.

Overig nieuws

We kunnen terugkijken op een geslaagde Natuurdag van de NVWA op zaterdag 9 juni. Ondanks de harde wind, konden we nog heel wat soorten libellen (9) goed bekijken tijdens de excursie van dagvlinders en libellen. Helaas waren dagvlinders niet zo actief, en bleef de teller steken op vijf soorten. Tijdens de middagexcursie voor kinderen konden we een achttal kinderen enthousiast maken voor mooie libellen en andere insecten. Een geslaagde dag, wat ons betreft! De sponsoring van de uitgave van het boek heeft al een aantal sponsors opgeleverd. Wij danken hen hartelijk voor hun bijdrage. Wil je ook je lievelingsvlinder of –libel sponsoren? Aarzel dan niet en neem contact met ons op!

Veel plezier in het veld toegewenst!

Gerdine den Ouden & Anthonie Stip

insectenalblasserwaard@gmail.com